

Witold Guca

Konferencja Interdyscyplinarnego Zespołu do Badań Dziedzictwa Kulturowego Świętego Krzyża "Debaty świętokrzyskie I", Kielce-Święty Krzyż, 24–25 V 2013 r.

Hereditas Monasteriorum 3, 414-416

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

lic Discourse in Present Day Poland), rolę religii w tożsamości narodowej postsowieckiej Rosji (Victoria Dunaeva, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, Warszawa) czy strategię odrzucania globalizacji przez kulturę i religię w Arabii Saudyjskiej (Anna Odrowąż-Coates, Akademia Pedagogiki Specjalnej, Warszawa).

Sprawozdanie⁵ z przebiegu konferencji ukazuje się na łamach „Hereditas Monasteriorum” również dlatego, że do udziału w niej zakwalifikował się referat dra Marcina Jewdokimowa (członka Projektu) pt. *The Monastic Legacy in the View of Michel Foucault's Work*, w którym autor wskazuje obecność dziedzictwa klasztorów w nowoczesnej konstytucji w ujęciu organizacji społecznej. Niestety z powodów niezależnych od siebie referent nie mógł wziąć udziału w wydarzeniu.

Witold GUCA

Instytut Historyczny

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Konferencja Interdyscyplinarnego Zespołu do Badań Dziedzictwa Kulturowego Świętego Krzyża *Debaty świętokrzyskie I*, Kielce-Święty Krzyż, 24–25 V 2013 r.*

W dniach 24–25 V 2013 r. odbyła się interdyscyplinarna konferencja naukowa zatytułowana *Debaty świętokrzyskie I*. Spotkanie to zostało zorganizowane przez Interdyscyplinarny Zespół do Badań Dziedzictwa Kulturowego Świętego Krzyża, działający pod egidą Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach przy współpracy z Muzeum Narodowym w Kielcach, Biblioteką Uniwersytecką UJK, Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Witolda Gombrowicza w Kielcach, Klasztorem Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, Stowarzyszeniem „Per Crucem” oraz Biurem Turystycznym „Busferie” S. J. z Kielc. W jego organizacji pomogli też liczni sponsorzy.

Obrady w pierwszym dniu konferencji odbywały się w sali portretowej Pałacu Biskupów Krakowskich w Kielcach. Otworzył je Robert Kotowski, dyrektor Muzeum Narodowego, który powitał zgromadzonych gości i prelegentów. Następnie głos zabrał Janusz Detka, dziekan Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, który zarysował dzieje powstania oraz założenia badawcze Interdyscyplinarnego Zespołu do Badań Dziedzictwa Kulturowego Świętego Krzyża. Tematykę tę kontynuowali występujący po nim organizatorzy konferencji: przewodniczący Krzysztof Bracha oraz sekretarz komitetu organizacyjnego Marzena Marczevska.

5 Ze względu na nieobecność autora na konferencji sprawozdanie jest oparte na dostępnych abstraktach wystąpień.

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

Część roboczą rozpoczął Krzysztof Bracha (*Dziedzictwo duchowe opactwa świętokrzyskiego w średniowieczu. Stan i potrzeby badawcze*), skupiając się na omówieniu wybranych zachowanych tekstów istotnych dla poznania duchowości oraz klimatu intelektualnego i pastoralnego w konwencie świętokrzyskim; szczególną uwagę poświęcił kolekcji kazań mnicha Mikołaja Włoskiego. Marek Derwich omówił główne idee i cele kierowanego przez siebie projektu badawczego *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja*, przedstawiając wynikające z nich postulaty badań nad dziejami opactwa świętokrzyskiego. Tomisław Giergiel (*Problem „kasztelanii świętokrzyskich”*) swoje wystąpienie poświęcił kasztelanom w Kielcach, Łagowie i Tarczku. Jan Wroniszewski (*Ród Powatów w ziemi sandomierskiej w średniowieczu. Przyczynek do genealogii Wojsława, współfundatora opactwa świętokrzyskiego*) przedstawił sylwetkę komesa Wojsława. Eligia Gąssowska (*Centrum kultowe Wiślan w Górach Świętokrzyskich*) omówiła wyniki prac archeologicznych prowadzonych na Górze Dobrzeszowskiej, w Gródku Leśnym, w Zamczysku koło Widełek oraz nad tzw. kamieniem z Kontrewersu z rytym naskalnym (przedstawiającym według niej Welesa), a także na szczycie Łyśca. Podsumowując, stwierdziła, że Góry Świętokrzyskie mogły stanowić centrum kultowe Wiślan. W dyskusji M. Derwich zaprotestował przeciw popularyzowaniu tak daleko idących hipotez bez równoczesnej naukowej publikacji materiałów, na których zostały one oparte.

Po przerwie Tadeusz M. Trajdos (*Kult Męki Pańskiej za panowania Władysława Jagiełły w diecezji przemyskiej*) skonstatował niewielką intensywność tego kultu w okresie panowania Jagiełły. Marta Samek (*Margaritae in corona. Kilka uwag o artystycznym dziedzictwie regionu Świętego Krzyża*) scharakteryzowała dziedzictwo architektoniczne i artystyczne ziemi świętokrzyskiej, w tym przede wszystkim opactwa na Świętym Krzyżu. Jacek Pielas (*Hieronim Michał Komornicki († 1689) – aktywista sejmikowy, opat lysogórski*) ukazał Hieronima Michała Komornickiego jako wojskowego, następnie reprezentanta interesów szlachty sandomierskiej, a u schyłku życia opata komendatoryjnego świętokrzyskiego. Podkreślił jego zasługi w uzyskaniu potwierdzenia przywilejów opactwa przez króla Jana III Sobieskiego oraz wkład włożony w przygotowanie gruntu do powstania polskiej kongregacji benedyktyńskiej. Małgorzata Krzysztofik (*Zbiór starodruków aktualnie przechowywanych w bibliotece na Św. Krzyżu*) omówiła tę niewielką kolekcję książek, podkreślając, że brak w niej druków pochodzących ze skasowanego w 1819 r. opactwa świętokrzyskiego. Piotr Rosiński (*Zabytkowe organy w kościele pw. Trójcy Świętej na Św. Krzyżu*) zaprezentował próbę rekonstrukcji wyglądu organów, które ufundował w kościele klasztornym na Świętym Krzyżu Władysław Jagiełło, opierając ją na miniaturach z *Pontyfikału Erazma Ciołka* (około 1510 r.) oraz zachowanych XIV-wiecznych organach ze Szwajcarii i XVI-wiecznych z Nowego Korczynia.

Pierwszy dzień konferencji zakończył pokaz filmu prezentującego fragment *Spektaklu słowno-muzycznego Kazania świętokrzyskie*, koncertu opartego na tekście *Kazań świętokrzyskich*, kompozycji i wykonania Józefa Skrzeka oraz towarzyszących mu muzyków: Apostolisa Anthimosa, Marka Piekarczyka, Włodzimierza Kiniorskiego, Marcina Brykczyńskiego i chóru Oktoich. Koncert odbył się w kościele na Świętym Krzyżu 22 IX 2012 r.

Obrady drugiego dnia konferencji prowadzono w sali biblioteki klasztoru oblatów na Świętym Krzyżu. Poprzedziły je jednak prowadzone przez Czesława Hadamika oględziny prowadzonych przez niego na obszarze klasztoru prac archeologicznych oraz omówienie (i pokazanie) ich wstępnych wyników¹. Właściwą część obrad otworzył superior klasztoru, o. Zygfryd Wie-

1 Por. też C. HADAMIK, *Pierwszy etap badań archeologicznych w obrębie pobenedyktynskiego klasztoru Świętego Krzyża na Łyścu w 2013 r. Wstępne wnioski i interpretacje*, „Hereditas Monasteriorum”, 2, 2013, s. 434–439.

cha OMI, który m.in. krótko nakreślił plany przywrócenia dawnego blasku opactwu łysogórskiemu, jako centralnemu ośrodkowi religijnemu, kulturalnemu i turystycznemu.

Jerzy Z. Pająk (*Manifestacje patriotyczne na Św. Krzyżu w XIX w.*) przedstawił patriotyczne manifestacje odbywające się w Guberni Radomskiej przed powstaniem styczniowym. Kulminacyjnym wydarzeniem była wielka uroczystość z okazji odpustu w dniu 14 IX (święto Znalezienia Świętego Krzyża) 1861 r., podczas której na szczyt Łyśca przybyło około 30 tys. osób. Religijne spotkanie zmieniło swój charakter, gdy w trakcie uroczystości pielgrzymi uczcili pamięć poległych powstańców z 1831 r. i usypali symboliczny kopiec uwieńczony krzyżem we wschodniej części polany znajdującej się przed murami klasztoru oraz odśpiewali *Boże, coś Polskę*. Cezary Jastrzębski (*Początki turystyki na Świętym Krzyżu*) omówił najstarsze opisy krajoznawcze poświęcone Świętemu Krzyżowi. Jerzy Szczepański (*Górnictwo i hutnictwo w dobrach benedyktynów ze Św. Krzyża*) zarysował dzieje Staropolskiego Okręgu Przemysłowego oraz miejsce, jakie zajęły przedsięwzięcia gospodarcze podejmowane przez benedyktynów łysogórskich w ich dobrach w Michałowie i Wierzbniku.

Anna Kurska (*Święty Krzyż. Znaczenie miejsca w dziewiętnastowiecznych podróżach po Polsce*) scharakteryzowała najważniejsze XIX-wieczne relacje z podróży poświęcone łysogórskiemu klasztorowi, autorstwa m.in. Juliana U. Niemcewicza, Klementyny z Tańskich Hoffmanowej, Kazimierza Wójcickiego, Walentego Maleszewskiego i Deotymy. Zbigniew Trzaskowski (*Święty Krzyż w twórczości współczesnych poetów kieleckich*) omówił przykłady współczesnej poezji poświęconej Świętemu Krzyżowi tworzonej przez poetów amatorów z regionu świętokrzyskiego. Jak stwierdził, wartość artystyczna tej poezji jest niewielka, oddaje ona jednak autentyczną ekspresję i uczucia związane z tym miejscem.

Na zakończenie Krzysztof Bracha i Marzena Marczevska poinformowali, że materiały pokonferencyjne ukażą się w sygnowanej przez Wydział Humanistyczny UJK serii wydawniczej „Debaty świętokrzyskie”, oraz zaprosili na kolejną konferencję z cyklu, w jego ramach bowiem planowane są coroczne spotkania.

Waldemar ROZYNKOWSKI

Instytut Historii i Archiwistyki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Konferencja *Klasztor dominikański w Toruniu.* *W 750 rocznicę fundacji, Toruń, 4 X 2013 r.**

4 X 2013 r. w Sali Kolumnowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu odbyła się konferencja naukowa pt. *Klasztor dominikański w Toruniu. W 750 rocznicę fundacji*. Organizatorem tego wydania były Towarzystwo Naukowe w Toruniu oraz Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.